

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра загальної і клінічної фармакології та фармакогнозії

З А Т В Е Р Д Ж У Ю
Проректор з науково-педагогічної роботи
Едуард БУРЯЧКІВСЬКИЙ
01 вересня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ФАРМАКОТЕРАПІЯ З ОСНОВАМИ ФАРМАКОКІНЕТИКИ»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 226 «Фармація, промислова фармація»

Спеціалізація: 226.01 «Фармація»

Освітньо-професійна програма: Фармація, промислова фармація

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Фармація, промислова фармація» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» спеціалізації 226.01 «Фармація» галузі знань 22 «Охорона здоров'я», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 10 від 27 червня 2024 року) та освітньо-професійної програми «Фармація, промислова фармація» підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 18 «Фармація (за спеціалізаціями) спеціалізації 18.01 «Фармація» галузі знань І «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення», ухваленою Вченою Радою ОНМедУ (протокол № 8 від 24 квітня 2025 року).

Розробники:

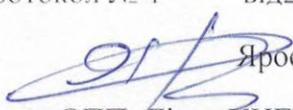
Завідувач кафедри загальної і клінічної фармакології та фармакогнозії, д.мед.н., професор Рожковський Я.В.

Доцент закладу вищої освіти кафедри загальної і клінічної фармакології та фармакогнозії, к.мед.н. Стречень С.Б.

Доцент закладу вищої освіти кафедри загальної і клінічної фармакології та фармакогнозії, к.мед.н. Шемонасва К.Ф.

Асистент закладу вищої освіти кафедри загальної і клінічної фармакології та фармакогнозії, к.мед.н. Полуденко Г.О.

Робоча програма схвалена на засіданні кафедри загальної і клінічної фармакології та фармакогнозії Протокол № 1 від 28.08.2025 р.

Завідувач кафедри Ярослав РОЖКОВСЬКИЙ

Погоджено із гарантом ОПП Ліана УНГУРЯН

Схвалено предметною цикловою методичною комісією з фармацевтичних дисциплін ОНМедУ Протокол № 1 від 29.08.2025 р.

Голова предметної циклової методичної комісії з фармацевтичних дисциплін ОНМедУ Наталія ФІЗОР

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від « _____ » _____ 20 _____ р.

Завідувач кафедри _____

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № _____ від « _____ » _____ 20 _____ р.

Завідувач кафедри _____

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Загальна кількість: Кредитів: 3 Годин: 90	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я» Спеціальність 226 «Фармація, промислова фармація» Спеціалізація 226.01 «Фармація» Рівень вищої освіти другий (магістерський)	Денна форма здобуття освіти Обов'язкова дисципліна
		Рік підготовки: 4
		Семестр VII
		Лекції (20 год.)
		Практичні (40 год.)
		Самостійна робота (30 год.)
		Форма підсумкового контролю – диференційний залік
		Заочна форма здобуття освіти
		Обов'язкова дисципліна
		Рік підготовки: 4, 5
		Семестри VIII -IX
		Лекції (6 год.)
		Практичні (12 год.)
Самостійна робота (72 год.)		
Форма підсумкового контролю – диференційний залік		

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, КОМПЕТЕНТНОСТІ, ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета: формування у майбутнього фахівця з фармації знань про основні симптоми і синдроми, методи діагностики і принципи медикаментозної терапії найбільш розповсюджених захворювань людини.

Завдання:

1. Ознайомлення з основними принципами медичної етики і деонтології, нормами поведінки провізора в клініці, взаємовідносинами провізора та лікаря.
2. Ознайомлення з основними типами медичної документації;
3. Опанування основними методами клінічного обстеження хворих, методами лабораторного та інструментального обстеження хворих.
4. Вивчення етіопатогенетичних особливостей найбільш поширених захворювань людини.
5. Засвоєння загальної синдромології та клінічної симптомології найбільш поширених захворювань у клініці внутрішніх хвороб.

6. Вивчення загальних принципів фармакоterapiї найбільш поширених захворювань внутрішніх органів.

7. Засвоєння загальної методології та принципів вибору лікарських засобів для проведення ефективної та безпечної фармакоterapiї, враховуючи індивідуальний стан хворого та фармакологічні особливості препарату.

8. Засвоєння принципів оцінки ефективності і безпечності застосування лікарських засобів під час проведення фармакоterapiї.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Загальних (ЗК):

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, вчитися і бути сучасно навченим.
- ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК03. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК04. Здатність спілкуватися іноземною мовою (переважно англійською) на рівні, що забезпечує ефективну професійну діяльність.
- ЗК05. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
- ЗК06. Здатність працювати в команді.
- ЗК07. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- ЗК08. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- ЗК09. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК10. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких проявів недоброчесності

Спеціальних, фахових(ФК):

- ФК01. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі фармації у широких або мультидисциплінарних контекстах.
- ФК02. Здатність збирати, інтерпретувати та застосувати дані, необхідні для професійної діяльності, здійснення досліджень та реалізації інноваційних проєктів у сфері фармації.
- ФК03. Здатність розв'язувати проблеми фармації у нових або незнайомих середовищах за наявності неповної або обмеженої інформації з урахуванням аспектів соціальної та етичної відповідальності.
- ФК04. Здатність зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію у сфері фармації до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.
- ФК07. Здатність проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики поширених захворювань, попередження небезпечних інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань, а також з метою сприяння своєчасному виявленню та підтриманню прихильності до лікування цих захворювань згідно з їхніми медико-біологічними характеристиками та мікробіологічними особливостями.
- ФК09. Здатність здійснювати домедичну допомогу хворим та постраждалим у екстремальних ситуаціях та при невідкладних станах.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН01. Мати та застосовувати спеціалізовані концептуальні знання у сфері фармації та суміжних галузях з урахуванням сучасних наукових здобутків.

ПРН02. Критично осмислювати наукові і прикладні проблеми у сфері фармації.

ПРН03. Мати спеціалізовані знання та уміння/навички для розв'язання професійних проблем і задач, у тому числі з метою подальшого розвитку знань та процедур у сфері фармації.

ПРН04. Вільно спілкуватися державною та англійською мовами усно і письмово для обговорення професійних проблем і результатів діяльності, презентації наукових досліджень та інноваційних проєктів.

ПРН05. Оцінювати та забезпечувати якість та ефективність діяльності у сфері фармації.

ПРН06. Розробляти і приймати ефективні рішення з розв'язання складних/комплексних задач фармації особисто та за результатами спільного обговорення; формулювати цілі власної діяльності та діяльності колективу з урахуванням суспільних і виробничих інтересів, загальної стратегії та наявних обмежень, визначати оптимальні шляхи досягнення цілей.

ПРН10. Проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики та при виникненні спалахів небезпечних інфекційних, вірусних та паразитарних захворювань.

ПРН12. Надавати домедичну допомогу хворим при невідкладних станах та постраждалим у екстремальних ситуаціях.

ПРН13. Фіксувати випадки проявів побічної дії при застосуванні лікарських засобів природного та синтетичного походження; оцінювати фактори, що можуть впливати на процеси всмоктування, розподілу, депонування, метаболізму та виведення лікарських засобів і обумовлюються станом та особливостями організму людини і фармацевтичними характеристиками лікарських засобів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати: - принципи фармакотерапії основних патологічних станів, які розвиваються в результаті терапевтичних, хірургічних, гінекологічних, психічних, шкіряних, очних, отоларингологічних, стоматологічних, інфекційних, дитячих хвороб, що загрожують життю хворого та вимагають термінового або планового лікування;

- правила та способи введення лікарських речовин, виходячи з їх властивостей та особливостей дії;
- правила фармацевтичної етики і деонтології, вирішувати комплекс задач, пов'язаних із взаєминами між лікарем і хворим, хворим і провізором.

Вміти: - використовувати знання про фармакологічні ефекти, механізм дії, фармакокінетику ліків, принципи їх дозування для ефективності і безпечності фармакотерапії;

- надавати термінову фармакотерапевтичну допомогу при запамороченні, шоку, колапсі, при приступках бронхіальної астми, інфаркті міокарду, отруєннях, ниркових та печінкових кольках, тощо;
- готувати повідомлення для лікарів про традиційні і нові ліки, методи раціонального використання.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальні питання та принципи фармакотерапії та фармакокінетики, методи клінічного обстеження хворих.

Тема 1. Загальні методи клінічного обстеження хворих: суб'єктивні (розпит, скарги, анамнез), фізикальні (огляд, пальпація, перкусія, аускультация). Лікарська, фармацевтична деонтологія.

Схема діагностичного процесу. Види діагнозу. Значення суб'єктивних та фізикальних методів в постановці діагнозу. Розпит: послідовність, забезпечення, основні положення, значення для вибору фармакотерапії. Анамнез: визначення, види. Лікарський, алергологічний анамнез. Фізикальні або об'єктивні методи обстеження хворих: види, визначення, умови проведення. Огляд: види, клінічне значення. Пальпація: види, знайомство з технікою. Перкусія: види, техніка проведення. Аускультация: види, техніка, засоби для проведення. Поняття про лікарську, фармацевтичну етику та деонтологію. Значення для провізора. Аспекти взаємодії провізор-хворий, провізор-лікар, провізор-провізор.

Тема 2. Загальні лабораторні та функціонально-інструментальні методи дослідження хворих.

Поняття про параклінічні методи обстеження. Види додаткових методів обстеження хворих, їх значення для фармакотерапії. Загальний та біохімічний аналіз крові: основні параметри, умовні норми, клінічне значення. Загальний аналіз сечі: основні показники, умовні норми, клінічне значення. Бактеріологічні дослідження біологічних середовищ.

Основні функціональні методи дослідження характеристик зовнішнього дихання: спірометрія, пікфлоуметрія, клінічне значення. Електрокардіографія: методика запису, основні показники, клінічне значення. Ендоскопічні методи дослідження захворювань внутрішніх органів. Ультразвукові методи дослідження, клінічне значення. Рентгенологічні методи дослідження хворих.

Тема 3. Основні фармакокінетичні показники, їх значення для здійснення фармакотерапії.

Поняття про фармакокінетику. Шляхи введення ліків: види, клінічне значення. Всмоктування ліків. Біодоступність, визначення, клінічне значення. Поняття про біоеквівалентність. Транспорт ліків. Розподіл ліків в організмі (зв'язок з білками, регіонарний кровообіг, об'єм розподілу). Поняття про біотрансформацію. Шляхи виведення ліків з організму. Основні фармакокінетичні параметри: константа швидкості абсорбції, період полу абсорбції, час досягнення максимальної концентрації, час полу виведення, константа швидкості елімінації, константа швидкості екскреції, визначення, значення для здійснення фармакотерапії.

Прикладні аспекти застосування фармакотерапевтичних методів лікування конкретних нозоформ.

Тема 4. Основні принципи фармакотерапії артеріальної гіпертензії та артеріальної гіпотензії.

Етіологія, патогенез артеріальної гіпертензії. Види гіпертензії: первинна, вторинна. Методи діагностики Клінічні симптоми. Принципи фармакотерапії артеріальної гіпертензії. Поняття про гіпертензивні кризи, визначення, принципи надання ургентної допомоги. Артеріальна гіпотензія: поняття, класифікація, етіологія, патогенез, клінічні

симптоми, методи діагностики, принципи фармакотерапії. Поняття про гіпотензивні стани, принципи надання ургентної допомоги.

Тема 5. Основні принципи фармакотерапії ішемічної хвороби серця.

Епідеміологія ішемічної хвороби серця (ІХС). Фактори ризику. Клінічні форми ІХС (стенокардія, інфаркт міокарда, постінфарктний кардіосклероз, синдром раптової коронарної смерті). Основні напрямки фармакотерапії ІХС. Поняття про базисні антиангінальні лікарські препарати. Сучасні лікарські форми антиангінальних лікарських засобів (аерозолі, трансдермальні, трансбукальні).

Тема 6. Види порушень ритму серця та провідності, принципи фармакотерапії. Серцева недостатність: класифікація, принципи фармакотерапії.

Електрофізіологічні функції серця. Види порушень серцевого ритму та провідності. Етіологія, патогенез, методи діагностики, клінічні прояви найбільш розповсюджених порушень серцевого ритму. Принципи фармакотерапії.

Поняття про механічні функції серця. Серцева недостатність, визначення, класифікація. Основні етіопатогенетичні механізми формування та прогресування серцевої недостатності. Методи діагностики, клінічні симптоми, принципи фармакотерапії.

Тема 7. Фармакотерапевтичні принципи лікування інфекційно-запальних захворювань верхніх і нижніх дихальних шляхів.

Захворювання верхніх дихальних шляхів: ГРВІ, грип, тонзиліт, фарингіт, ларингіт – етіологія, патогенез, клінічні симптоми, методи діагностики, принципи фармакотерапії. Захворювання нижніх дихальних шляхів: бронхіти, пневмонії, плеврити – етіологія, патогенез, клініка, методи діагностики, принципи лікування. Туберкульоз легенів та внелегенової локалізації: етіологія, клініка, діагностика, принципи фармакотерапії.

Тема 8. Бронхіальна астма: етіологія, патогенез, класифікація, клініка, принципи лікування. Бронхіальна астма: визначення, сучасна клінічна класифікація, етіологія, патогенез, клінічні симптоми, методи лабораторної та функціональної діагностики. Принципи лікування. Поняття про астматичний статус, принципи надання ургентної допомоги.

Тема 9. Принципи фармакотерапії захворювань стравоходу, шлунка.

Гастроєзофагеальна рефлюксна хвороба: етіологія, патогенез, фактори ризику, клініка, методи діагностики, принципи лікування. Етіологія, патогенез, клінічні прояви, методи діагностики гострих та хронічних гастритів (тип А, тип В), напрямки фармакотерапії. Пептична виразка шлунка і 12-палої кишки: етіологія (роль *Helicobacter pylori*), патогенез, методи діагностики, напрямки фармакотерапії.

Тема 10. Принципи фармакотерапії захворювань кишечника.

Анатомо-фізіологічні особливості функціонування тонкого і товстого кишечника. Основні захворювання кишечника: етіологія, патогенез, клінічні прояви, методи діагностики, принципи фармакотерапії. Поняття про дисбактеріоз, клініко-діагностичні принципи вибору фармакотерапії.

Тема 11. Фармакотерапія захворювань печінки, жовчного міхура.

Етіологія, патогенез, клінічні прояви, методи діагностики гострих та хронічних гепатитів, напрямки фармакотерапії. Цироз печінки: етіологія, патогенез, клініка, методи діагностики, принципи лікування. Гострий та хронічний холецистит: етіологія, патогенез, клініка, методи

діагностики, принципи лікування. Функціональні захворювання жовчного міхура: методи діагностики та лікування.

Тема 12. Фармакотерапія захворювань підшлункової залози. Особливості функцій підшлункової залози. Гострі та хронічні панкреатити: етіологія, патогенез, клінічні прояви, діагностичні методи, принципи фармакотерапії.

Тема 13. Принципи фармакотерапії захворювань нирок та сечовивідної системи.

Анатомо-фізіологічні особливості нирок та сечовивідної системи. Етіологія, патогенез, симптоми та синдроми при захворюваннях сечовивідної системи та нирок. Методи діагностики. Принципи лікування. Гострі та хронічні пієлонефрити, гострі та хронічні гломерулонефрити, сечокам'яна хвороба, гострі та хронічні цистити.

Тема 14. Фармакотерапія захворювань суглобів і сполучної тканини.

Тема 15. Фармакотерапія алергічних захворювань.

Тема 16. Захворювання системи крові: класифікація, діагностика, принципи фармакотерапії.

Анемії: класифікації, етіологія, патогенез, клінічні прояви, діагностичні методи, принципи лікування. Лейкози: класифікація, етіологія, патогенез, клініка, методи діагностики, принципи лікування. Місце і роль загального аналізу крові в діагностиці основних захворювань системи крові. Поняття про хіміотерапію злоякісних захворювань системи крові.

Тема 17. Фармакотерапія порушень гомеостазу (водно-електролітний баланс, кислотно-лужна рівновага).

Тема 18. Цукровий діабет: класифікація, діагностика, принципи фармакотерапії.

Цукровий діабет 1 та 2 типу: етіологія, патогенез, клінічні прояви, діагностичні методи, диференційований вибір фармакотерапії. Діабетичні коми: поняття, класифікація. Гіперглікемічні коми: патогенез, принципи лікування. Гіпоглікемічна кома: патогенез, принципи лікування.

Тема 19. Основні принципи фармакотерапії інфекційних захворювань. Ускладнення протимікробної терапії, їх профілактика та лікування.

Загальні принципи протимікробної терапії. Алгоритм вибору конкретному хворому антибактеріального лікарського засобу. Поняття про етіологію та патогенез інфекційних хвороб. Загальні ускладнення протимікробної терапії, методи виявлення, попередження та лікування.

Диференційний залік.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви теми	Кількість годин денна форма навчання				Кількість годин заочна форма навчання			
	Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
		лекції	практичні	СРЗ		лекції	практичні	СРЗ
Загальні питання та принципи фармакотерапії та фармакокінетики, методи клінічного обстеження хворих								
Тема 1. Загальні методи клінічного обстеження хворих: суб'єктивні (розпит, анамнез), фізикальні	6	2	2	2	4	2	-	2

(огляд, пальпація, перкусія, аускультация). Лікарська, фармацевтична деонтологія.								
Тема 2. Загальні лабораторні та функціонально-інструментальні методи дослідження хворих.	4	-	2	2	4	-	-	4
Тема 3. Основні фармакокінетичні показники, їх значення для здійснення фармакотерапії.	6	2	2	2	4	-	-	4
Прикладні аспекти застосування фармакотерапевтичних методів лікування конкретних нозоформ.								
Тема 4. Основні принципи фармакотерапії артеріальної гіпертензії та артеріальної гіпотензії.	5	2	2	1	6	2	2	2
Тема 5. Основні принципи фармакотерапії ішемічної хвороби серця.	5	2	2	1	4	-	2	2
Тема 6. Види порушень ритму серця та провідності, принципи фармакотерапії. Серцева недостатність: класифікація, принципи фармакотерапії.	5	2	2	1	4	-	-	4
Тема 7. Фармакотерапевтичні принципи лікування інфекційно-запальних захворювань верхніх і нижніх дихальних шляхів.	5	2	2	1	5	1	2	2
Тема 8. Бронхіальна астма: етіологія, патогенез, класифікація, клініка, принципи лікування.	4	-	2	2	4	-	2	2
Тема 9. Принципи фармакотерапії захворювань стравоходу, шлунка.	5	2	2	1	6	1	1	4
Тема 10. . Принципи фармакотерапії захворювань кишечника.	3	-	2	1	4	-	-	4
Тема 11. Фармакотерапія захворювань печінки, жовчного міхура.	4	-	2	2	5	-	1	4
Тема 12. Фармакотерапія захворювань підшлункової залози.	3	-	2	1	4	-	-	4
Тема 13. Принципи фармакотерапії захворювань нирок та сечовивідної системи.	4	-	2	2	4	-	-	4
Тема 14. Фармакотерапія	5	2	2	1	4	-	-	4

захворювань суглобів і сполучної тканини.								
Тема 15. Фармакотерапія алергічних захворювань.	4	-	2	2	4	-	-	4
Тема 16. Захворювання системи крові: класифікація, діагностика, принципи фармакотерапії.	4	-	2	2	4	-	-	4
Тема 17. Фармакотерапія порушень гомеостазу (водно-електролітний баланс, кислотно-лужна рівновага).	5	2	2	1	4	-	-	4
Тема 18. Цукровий діабет: класифікація, діагностика, принципи фармакотерапії.	4	-	2	2	4	-	-	4
Тема 19. Основні принципи фармакотерапії інфекційних захворювань. Ускладнення протимікробної терапії, їх профілактика та лікування.	5	2	2	1	4	-	-	4
Диференційний залік.	4	-	2	2	8	-	2	6
Усього годин по дисципліні	90	20	40	30	90	6	12	72

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ / СЕМІНАРСЬКИХ / ПРАКТИЧНИХ / ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

5.1. Денна форма здобуття освіти

5.1.1. Теми лекційних занять

№ з/п	ТЕМА	Кількість годин
1.	Фармакотерапія: зміст та основні принципи дисципліни, її взаємозв'язок з іншими медичними та фармацевтичними дисциплінами. Мета і завдання провізора в здійсненні ефективної та безпечної фармакотерапії. Види фармакотерапії.	2
2.	Фармакокінетика: визначення, основні принципи, розділи; значення для провізора та здійснення фармакотерапії.	2
3.	Фармакотерапія захворювань серцево-судинної системи.	2
4.	Принципи фармакотерапії захворювань органів дихання.	2
5.	Принципи фармакотерапії захворювань органів травлення.	2
6.	Принципи фармакотерапії порушень метаболізму.	2

7.	Принципи фармакотерапії захворювань нервової системи.	2
8.	Принципи фармакотерапії захворювань порожнини рота.	2
9.	Принципи фармакотерапії офтальмологічних захворювань.	2
10.	Принципи етіотропної фармакотерапії інфекційних захворювань.	2
	Разом	20

5.1.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.1.3. Теми практичних занять

ТЕМА	Кількість годин
Тема 1. Практичне заняття 1. Загальні методи клінічного обстеження хворих: суб'єктивні (розпит, скарги, анамнез), фізикальні (огляд, пальпація, перкусія, аускультация). Лікарська, фармацевтична деонтологія.	2
Тема 2. Практичне заняття 2. Загальні лабораторні та функціонально-інструментальні методи дослідження хворих.	2
Тема 3. Практичне заняття 3. Основні фармакокінетичні показники, їх значення для здійснення фармакотерапії.	2
Тема 4. Практичне заняття 4. Основні принципи фармакотерапії артеріальної гіпертензії та артеріальної гіпотензії.	2
Тема 5. Практичне заняття 5. Основні принципи фармакотерапії ішемічної хвороби серця.	2
Тема 6. Практичне заняття 6. Види порушень ритму серця та провідності, принципи фармакотерапії. Серцева недостатність: класифікація, принципи фармакотерапії.	2
Тема 7. Практичне заняття 7. Фармакотерапевтичні принципи лікування інфекційно-запальних захворювань верхніх і нижніх дихальних шляхів.	2
Тема 8. Практичне заняття 8. Бронхіальна астма: етіологія, патогенез, класифікація, клініка, принципи лікування.	2
Тема 9. Практичне заняття 9. Принципи фармакотерапії захворювань стравоходу, шлунка.	2
Тема 10. Практичне заняття 10. Принципи фармакотерапії захворювань	2

кишечника.	
Тема 11. Практичне заняття 11. Фармакотерапія захворювань печінки, жовчного міхура.	2
Тема 12. Практичне заняття 12. Фармакотерапія захворювань підшлункової залози.	2
Тема 13. Практичне заняття 13. Принципи фармакотерапії захворювань нирок та сечовивідної системи.	2
Тема 14. Практичне заняття 14. Фармакотерапія захворювань суглобів і сполучної тканини.	2
Тема 15. Практичне заняття 15. Фармакотерапія алергічних захворювань.	2
Тема 16. Практичне заняття 16. Захворювання системи крові: класифікація, діагностика, принципи фармакотерапії.	2
Тема 17. Практичне заняття 17. Фармакотерапія порушень гомеостазу (водно-електролітний баланс, кислотно-лужна рівновага).	2
Тема 18. Практичне заняття 18. Цукровий діабет: класифікація, діагностика, принципи фармакотерапії.	2
Тема 19. Практичне заняття 19. Основні принципи фармакотерапії інфекційних захворювань. Ускладнення протимікробної терапії, їх профілактика та лікування.	2
Практичне заняття 20. Диференційований залік.	2
Разом	40

5.1.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

5.2. Заочна форма здобуття освіти

5.2.1. Теми лекційних занять

Тема	Кількість годин
Лекція 1. Установча лекція. Фармакотерапія: зміст та основні принципи дисципліни, її взаємозв'язок з іншими медичними та фармацевтичними дисциплінами. Мета і завдання провізора в здійсненні ефективної та безпечної фармакотерапії. Види фармакотерапії.	2

Лекція 2. Фармакотерапія захворювань серцево-судинної системи.	2
Лекція 3. Принципи фармакотерапії захворювань органів дихання.	2
Принципи фармакотерапії захворювань органів травлення.	
РАЗОМ	6

5.2.2. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

5.2.3. Теми практичних занять

№ з/п	Тема практичного заняття та його зміст	Обсяг у годинах
1.	Принципи фармакотерапії захворювань серцево-судинної системи (артеріальна гіпертензія, артеріальна гіпотензія, ішемічна хвороба серця).	2
2.	Принципи фармакотерапії захворювань серцево-судинної системи (серцева недостатність, порушення ритму серця та провідності).	2
3.	Принципи фармакотерапії захворювань дихальної системи (бронхіальна астма, хронічне обструктивне захворювання легень).	2
4.	Принципи фармакотерапії захворювань дихальної системи (інфекційно-запальні захворювання верхніх та нижніх дихальних шляхів, пневмонії).	2
5.	Принципи фармакотерапії захворювань стравоходу, шлунка, кишечника. Принципи фармакотерапії захворювань печінки, жовчного міхура, підшлункової залози.	2
6.	Диференційний залік.	2
	Разом	12

5.2.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

6.1. Денна форма здобуття освіти

Тема	Кількість годин
Тема 1. Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка.	28
Тема 2. Підготовка до диференційованого заліку.	2

Разом	30
--------------	-----------

6.2. Заочна форма здобуття освіти

Тема	Кількість годин
Тема 1. Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка.	28
Тема 2. Опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних практичних занять і винесені на диференційний залік: <ul style="list-style-type: none"> - основні методи обстеження хворих: суб'єктивні, фізикальні, лабораторні, інструментальні; 6 - основні фармакокінетичні показники та їх значення при виборі фармакотерапії; 4 - загальні клінічні синдроми (запалення, лихоманка), принципи фармакотерапії; 4 - захворювання сечовидільної системи: методи діагностики, принципи фармакотерапії; 4 - захворювання системи крові: методи діагностики, принципи фармакотерапії; 4 - захворювання суглобів і сполучної тканини: методи діагностики, принципи фармакотерапії; 4 - порушення кислотно-лужної рівноваги і водно-електролітного балансу: методи діагностики, принципи фармакотерапії; 4 - захворювання ендокринної системи: методи діагностики, принципи фармакотерапії; 4 - захворювання центральної і периферичної нервової системи: методи діагностики, принципи фармакотерапії; 4 - порушення обміну речовин, метаболічні захворювання: методи діагностики, принципи фармакотерапії; 4 - основні дерматологовенеричні захворювання: етіологія, патогенез, діагностики, принципи фармакотерапії; 4 - алергічні та імунні захворювання: методи діагностики та лікування. 4 	
Тема 3. Підготовка до диференційованого заліку.	6
Разом	72

7. ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Форми навчання:

Дисципліна викладається у формі лекцій, практичних занять; організації самостійної роботи здобувача.

Методи навчання:

Практичні заняття: бесіда, рольові ігри, вирішення ситуаційних задач, вирішення тестових завдань.

Самостійна робота: самостійна робота з підручником, самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, самостійне вирішення клінічних завдань.

8. ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Форми поточного контролю: усне опитування, тестування, оцінювання виконання практичних навичок, оцінювання комунікативних навичок під час рольової гри, розв'язання ситуаційних завдань, оцінювання активності на занятті.

Форма підсумкового контролю: диференційний залік.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач бере активну участь в обговоренні найбільш складних питань з теми заняття, дає не менше 90% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, без помилок відповідає на письмові завдання, виконує практичну роботу.
Добре «4»	Здобувач, бере участь в обговоренні найбільш складних питань з теми, дає не менше 75% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, припускає окремих незначних помилок у відповідях на письмові завдання, виконує практичну роботу.
Задовільно «3»	Здобувач, бере участь в обговоренні найбільш складних питань з теми, дає не менше 60% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, припускається значних помилок у відповідях на письмові завдання, виконує практичну роботу.
Незадовільно «2»	Здобувач не бере участь в обговоренні складних питань з теми, дає менше 60% правильних відповідей на стандартизовані тестові завдання, припускається грубих помилок у відповідях на письмові завдання або взагалі не дає відповідей на них, не виконує практичну роботу.

До підсумкового контролю у формі диференційованого заліку допускаються лише ті здобувачі, які виконали вимоги навчальної програми з дисципліни, не мають академічної заборгованості та їх середній бал за поточну навчальну діяльність з дисципліни становить не менше 3,00.

Диференційований залік здійснюється: на останньому занятті (заняття виокремлюється як окремий контрольний захід) після закінчення занять до початку екзаменаційної сесії – при стрічковій системі навчання, на останньому занятті з освітньої компоненти – при цикловій

системі навчання.

Методика проведення підсумкового (семестрового) контролю з освітньої компоненти у формі диференційованого заліку є уніфікованою та передбачає використання стандартизованих форм.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти під час підсумкового контролю

Оцінка	Критерії оцінювання
Відмінно «5»	Здобувач систематично працював протягом семестру, показав під час диференційного заліку різнобічні і глибокі знання програмного матеріалу, вміє успішно виконувати завдання, які передбачені програмою, засвоїв зміст основної та додаткової літератури, усвідомив взаємозв'язок окремих розділів дисципліни, їхнє значення для майбутньої професії, виявив творчі здібності у розумінні та використанні навчально-програмного матеріалу, проявив здатність до самостійного оновлення і поповнення знань; рівень компетентності – високий (творчий);
Добре «4»	Здобувач виявив повне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконує передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, що рекомендована програмою, показав достатній рівень знань з дисципліни і здатний до їх самостійного оновлення та поновлення у ході подальшого навчання та професійної діяльності; рівень компетентності – достатній (конструктивно-варіативний)
Задовільно «3»	Здобувач який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та наступної роботи за професією, справляється з виконанням завдань, передбачених програмою, допустив окремі помилки у відповідях на диференційному заліку, але володіє необхідними знаннями для подолання допущених помилок під керівництвом науково-педагогічного працівника; рівень компетентності – середній (репродуктивний)
Незадовільно «2»	Здобувач не виявив достатніх знань основного навчально-програмного матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може без допомоги викладача використати знання при подальшому навчанні, не спромігся оволодіти навичками самостійної роботи; рівень компетентності – низький (рецептивно-продуктивний)

9. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Бали з навчальної дисципліни для здобувачів, які успішно виконали програму, конвертуються у традиційну чотирибальну шкалу за абсолютними критеріями, які наведено у таблиці:

Національна оцінка за дисципліну	Сума балів за дисципліну
Відмінно («5»)	185 – 200
Добре («4»)	151 – 184
Задовільно («3»)	120 – 150
Незадовільно («2»)	Нижче 120

Багатобальна шкала (200-бальна шкала) характеризує фактичну успішність кожного здобувача із засвоєння навчальної дисципліни. Конвертація традиційної оцінки в 200-бальну виконується інформаційно-технічним відділом Університету програмою «Контингент» за відповідною формулою: Середній бал успішності (поточної успішності з дисципліни) x 40.

За **рейтинговою шкалою ECTS** оцінюються досягнення здобувачів з навчальної дисципліни, які навчаються на одному курсі однієї спеціальності, відповідно до отриманих ними балів, шляхом ранжування, а саме:

Оцінка за шкалою ECTS	Статистичний показник
A	Найкращі 10% здобувачів
B	Наступні 25% здобувачів
C	Наступні 30% здобувачів
D	Наступні 25% здобувачів
E	Наступні 10% здобувачів

Шкала ECTS встановлює належність здобувача до групи кращих чи гірших серед референтної групи однокурсників (факультет, спеціальність), тобто його рейтинг. При конвертації з багатобальної шкали, як правило, межі оцінок «A», «B», «C», «D», «E» не співпадають з межами оцінок «5», «4», «3» за традиційною шкалою. Оцінка «A» за шкалою ECTS не може дорівнювати оцінці «відмінно», а оцінка «B» - оцінці «добре» тощо. Здобувачі, які одержали оцінки «FX» та «F» («2») не вносяться до списку здобувачів, що ранжуються. Такі здобувачі після перескладання автоматично отримують бал «E». Оцінка «FX» виставляється здобувачам, які набрали мінімальну кількість балів за поточну навчальну діяльність, але яким не зарахований підсумковий контроль. Оцінка «F» виставляється здобувачам, які відвідали усі аудиторні заняття з навчальної дисципліни, але не набрали середнього балу (3,00) за поточну навчальну діяльність і не допущені до підсумкового контролю.

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Силабус навчальної дисципліни
- Робоча програма навчальної дисципліни
- Методичні рекомендації до лекцій
- Методичні рекомендації до практичних занять
- Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів вищої освіти
- Мультимедійні презентації
- Ілюстративні матеріали
- Ситуаційні завдання
- База тестових завдань

11. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Предмет, зміст та основні принципи фармакотерапії, види фармакотерапії.
2. Основні клінічні методи обстеження хворого та їх значення для фармацевта.
3. Загальні знання про етіологію, патогенез, симптоми і синдроми захворювання та їх значення для здійснення фармакотерапії.

4. Теорія і практика діагностичного процесу. Види діагнозу та правила його оформлення, значимість у виборі моно- або комбінованої терапії.
5. Алгоритм вибору фармакотерапії у конкретного хворого.
6. Основні законодавчі документи про забезпечення лікарськими засобами та їх значення для фармацевта.
7. Суб'єктивні методи обстеження хворих.
8. Фізикальні методи обстеження хворих.
9. Види лабораторно-інструментальних методів обстеження хворих та їх значення.
10. Анамнез хворого, види, значення для здійснення ефективної та безпечної фармакотерапії.
11. Загальний огляд хворого, методика здійснення, клінічне значення для фармакотерапії.
12. Пальпація серця і периферичних судин, клінічне значення. Значимість у здійсненні фармакотерапії. Основні характеристики пульсу.
13. Техніка, методи, діагностичне значення вимірювання артеріального тиску та його роль у здійсненні фармакотерапії.
14. Методи ендоскопічного дослідження в гастроентерології та їх клінічне і фармакотерапевтичне значення.
15. Загальний аналіз сечі, клінічне значення при захворюваннях нирок та інших органів і систем. Місце дослідження у проведенні диференційованої терапії.
16. Антропометричне дослідження людини, методи, клінічна значимість для фармакотерапії.
17. Термометрія тіла, техніка, клінічне значення у виборі та проведенні фармакотерапії.
18. Лихоманка, ступіні підвищення температури тіла, типи лихоманок. Фармакотерапевтичні підходи.
19. Основні скарги, симптоми при захворюваннях органів кровообігу і їх значимість у виборі фармакотерапії.
20. Інструментальні методи обстеження органів кровообігу та їх клінічне значення для фармакотерапії.
21. Ішемічна хвороба серця, етіологія, патогенез, принципи фармакотерапії.
22. Артеріальна гіпертензія, класифікація, патогенетичні підходи до лікування.
23. Артеріальна гіпотензія. Принципи фармакотерапії гіпотензивних станів.
24. Гостра та хронічна серцева недостатність, етіологія, патогенез, принципи лікування.
25. Найчастіші порушення ритму серця та провідності, етіологія, патогенез, діагностика. Принципи їх фармакотерапії.
26. Фармакотерапевтичні підходи до лікування тахікардіальних порушень ритму серця.

27. Фармакотерапевтичні підходи до лікування брадиарітій.
28. Принципи фармакотерапії гіпертонічних кризів, гіпотензивних станів, нападу стенокардії, інфаркту міокарда.
29. Принципи фармакотерапії серцевої астми, набряку легенів, пароксизмальних тахікардій.
30. Основні скарги, симптоми при захворюваннях органів дихання та їх місце у здійсненні фармакотерапії.
31. Лабораторно-інструментальні методи дослідження хворих з патологією органів дихання та їх клінічне значення для фармакотерапії.
32. Пневмонії: сучасна класифікація як основа ефективної фармакотерапії.
33. Гострі та хронічні бронхіти, етіологія, патогенез, принципи фармакотерапії.
34. Плеврити, етіологія, патогенез, діагностика, фармакотерапевтичні підходи.
35. Бронхіальна астма, етіологія, патогенез, класифікація, принципи лікування.
36. Фармакотерапевтична тактика при астматичному статусі.
37. Туберкульоз: етіологія, патогенез, клінічна класифікація. Методи фармакотерапії.
38. Основні скарги, симптоми та синдроми при захворюваннях органів травлення та їх значимість у виборі фармакотерапії.
39. Значення у виборі фармакотерапії додаткових інструментальних досліджень органів травлення.
40. Гастрити: етіологія, патогенез, діагностика, принципи фармакотерапії.
41. Виразкова хвороба шлунка і дванадцятипалої кишки: етіологія, патогенез, діагностика, принципи медикаментозного лікування.
42. Захворювання тонкої і товстої кишки, принципи фармакотерапії.
43. Хвороби печінки: етіологія, патогенез, класифікація, методи діагностики.
44. Основні фармакотерапевтичні принципи лікування хвороб печінки.
45. Хвороби жовчного міхура і жовчних шляхів, діагностика, принципи медикаментозного лікування.
46. Захворювання підшлункової залози: етіологія, патогенез, діагностика. Принципи фармакотерапії гострих та хронічних панкреатитів.
47. Основні симптоми і синдроми при захворюваннях нирок та сечовивідних шляхів та їх значимість у виборі фармакотерапії.
48. Лабораторні та інструментальні методи дослідження нирок та їх роль у здійсненні фармакотерапії.
49. Гломерулонефрити: загальні принципи фармакологічного лікування.

50. Пієлонефрити: загальні принципи медикаментозного лікування.
51. Сечокам'яна хвороба, принципи дієто- та фармакотерапії.
52. Значення загального аналізу крові в діагностиці і лікарській терапії основних захворювань системи крові.
53. Анемії: класифікація, діагностика, принципи фармакотерапії.
54. Лейкози: класифікація, діагностика, принципи медикаментозного лікування.
55. Сучасні уявлення про можливості діагностики захворювань сполучної тканини та суглобів.
Основні групи лікарських засобів.
56. Основні фармакотерапевтичні підходи до лікування патології сполучної тканини та суглобів.
57. Порушення водно-електролітного обміну: етіологія, діагностика, принципи фармакологічного лікування.
58. Порушення кислотно-лужної рівноваги: етіологія, патогенез, принципи фармакотерапії.
59. Цукровий діабет: етіологія, патогенез, діагностика, ускладнення захворювання.
Сучасні фармакологічні лікарські засоби.
60. Фармакотерапевтичні принципи лікування цукрового діабету та його ускладнень.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Лікарська рецептура із загальною фармакологією: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів МОЗ України / В.Й.Кресюн, В.В.Годован. – 2-е вид., переробл. і доповн. – Одеса: ОНМедУ, 2017. – 280 с.
2. Фармакотерапія: навч.-метод. посіб. для студентів вищ. навч. за-кладів. / О. В. Крайдашенко, О.О. Свинтозельский, М.О.Долінна, А.В. Саржевська, М.П. Красько, Т.О.Самура – Запоріжжя: [ЗДМУ], 2018. – 159 с.
3. Фармакотерапія з фармакокінетикою: навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / І.В.Кіреєв, О.О.Рябова, Н.В.Жаботинська та ін.; за ред. І.В.Кіреєва. – Харків: НФАУ: Золоті сторінки, 2019. – 384 с.

Додаткова література:

1. Ю.М.Мостовой, А.А.Сідоров Аналіз: нормативні показники, трактування змін: Довідник для студентів та лікарів. – Вінниця, 2016. – 98.
2. Навчально-методичний посібник для практичних занять з фармакотерапії для ЗВО спеціальності «226.Фармація, промислова фармація» / Рожковський Я.В., Стречень С.Б., Базалєєва І.В., Шемонаєва К.Ф., Полуденко Г.О. – Одеса, 2025. – 407 с.

13. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Державний Експертний Центр МОЗ України <http://www.dec.gov.ua/index.php/ua/>
2. ДП "Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів" <http://sphu.org/>
3. Національна наукова медична бібліотека України <http://library.gov.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського <http://www.nbu.gov.ua/>
5. Ресурс по прогнозуванню межлекарственных взаємодій(основан на інструкціях FDA, на англійському мові) URL: <http://www.drugs.com>
6. Ресурс-справочник лікарських засобів и прогнозування межлекарственных взаємодій (на англійському мові).URL: <http://www.medscape.org>
7. www.studmedlib.ru
8. www.Med-Tutorial.ru
9. Міжрегіональне товариство спеціалістів доказової медицини: <http://www.osdm.org/index.php>
10. Вісник доказової медицини: <http://www.evidence-update.ru>
11. Європейське товариство клінічних фармакологів і фармакотерапевтів: <http://www.eacpt.org>
12. Ресурс по взаємодії лікарських засобів: <http://medicine.iupui.edu/flockart/>